

"konstlad propaganda" inom några minoritetsgrupper. Naturligtvis ville inte flertalet i norr och söder ett krig, skriver Geyl, och det samma gäller för alla stora konflikter. Men kan det därför sägas att kriget var möjligt att undvika? Ville Norden ge vika för Södern, eller tvärtom, var det tänkbart med en skilsmässa i lugn och fred? I sin briljanta analys av detta problem betonar Geyl underligt nog inte att de skilda ståndpunkterna står i påtagligt sammanhang med inställningen till nutidens utrikesfrågor — särskilt förhållandet till Tyskland under nazismen och till Ryssland under kommunismen.

Bland vetenskapsmän räknas utan tvivel Namier och Geyl till de stora historikerna — i motsats till exempelvis Toynbee och Butterfield, som helt eller till stor del faller inom pseudohistorien. Inom den bildade allmänheten torde förhållandet vara det motsatta. Vilken grupp skall bli framtidens segrare? Det ligger nära till hands att uppställa den frågan med tanke

på Geyls kritik av äldre tiders spekulationer i historia. Med all sannolikhet kommer pseudohistorien, med sina glansfulla förenklningar, sin förmåga att ge illusionen av genomskådande, sin anknytning till nationella, religiösa och idealistiska föreställningar, att i varje fall spela en betydande roll. Då Hegel, Carlyle och Marx skrev påpekade lärda och reflekterade män att de kom med toki-er, men de stora fantasterna lever och deras kritiker är glömda. Historien har kallats misstagens, illusionernas, galningarnas historia. Historieskrivningen, i den mån den färgar det allmänna föreställningsättet, förblir nog till väsentlig del galningarnas historieskrivning.

HERBERT TINGSTEN

23/8

Tacknämligt avslöjande

är att de tidningar som i vår måndagsledare återropades som tecken på den vikande illusionismen kring de fyra storas möte i Genève av Ny Dag betecknas som "reaktionära". Detta visar klart strävan att samla en ny "folkfront" mot alla dem som inte slukar den ryska propagandan. Nu stämplas alltså några av världens bästa, för objektivitet och liberalism ryktbara tidningar — såsom Manchester Guardian, Economist, Washington Post och Christian Science Monitor — utan vidare som reaktionära. Skall de socialdemokratiska tidningarna även på denna punkt inta samma position som de kommunistiska?